



Vår referanse:
2020/209-1-

Saksbehandler:
Jan Myhre

Dato:
06.03.2020

Sirkulærøkonomi i Longyearbyen

Utvalg	Utv.saksnr.	Møtedato
Miljø- og næringsutvalget		

Administrasjonssjefens anbefaling:

Miljø og næringsutvalget ber administrasjonen utarbeide forslag til intensjonsavtale for mobilisering av byens bedrifter og innbyggere for deltagelse i utvikling av Longyearbyen som sirkulærøkonomisk by. Det fremlegges i tillegg ett forslag til finansiering av det videre arbeidet.

Sammendrag og konklusjon:

I Polfarererkleringen Pkt 4 «Bærekraft og lokalt miljøavtrykk» står det i kulepkt 3: «Implementere FNs bærekraftsmål» og kulepkt 4: «Jobbe videre med og ha stort fokus på sirkulær økonomi». Det vil bli fremmet egen sak om bærekraftmålene. Denne saken omhandler kulepunkt 4.

Om og i tilfelle på hvilken måte Longyearbyen eller Svalbardsamfunnet skal utvikle seg i en sirkulærøkonomisk retning bør ses på med utgangspunkt i det samfunnet vi bor i her oppe, de forutsetningene som ligger til grunn og de mulighetene det kan gi oss i fremtiden.

Skal en lykkes med å utvikle samfunnet i en slik retning må hele samfunnet og de fleste aktørene både delta og bidra. Næringslivet og innbyggerne må ønske en slik utvikling. Politisk kan det legges føringer, reguleringer og stimuleringer for å dreie samfunnet i en ønsket retning men innbyggere og næringslivet må gjøre de faktiske grepene og omleggingene som skal til. Det bør derfor lages en intensjonsavtale som skal brukes til å mobilisere bredt. Den bør inneholde både muligheter og forpliktelser ved å underskrive.

Saksopplysninger:

Sirkulærøkonomi handler om å bruke igjen produkter og materialer i et kretsløp. I dag er det moderne samfunnet bygget opp av en linærøkonomi. Sirkulærøkonomi har som mål at ressurser blir i økonomien lengst mulig slik at de skaper minst mulig avfall og at de blir utnyttet til sitt fulle potensial. Kun 9 prosent av verden er sirkulær. Det vil si at 91 prosent av materialene og ressursene vi henter ut fra naturen ikke blir brukt om igjen, og blir avfall. I løpet av de siste 40 årene har årlig utvinning av materialer mer enn tredoblet seg.

Sirkulærøkonomi er ikke ett selvstendig bærekraftsmål men en nødvendig måte å gjennomføre tiltak på for å oppnå mange av bærekraftmålene. Bærekraftsmål 7,9,11,12,13, 14,15 og 17 er alle eksempler på dette.

Vi ser at det må en endring til. **Sirkulærøkonomi er en omstilling av linærøkonomi.**

Hva er fordelene med sirkulærøkonomi?

Fordelen med denne omstillingen er bl.a. reduserte kostnader, lavere miljøbelastningen og en mer effektiv verdikjede. Alt dette vil også føre til mindre CO2 – utslipp. Ifølge en studie fra Ellen MacArthur Foundation, kan EU alene spare 600 milliarder dollar årlig etter 2025 dersom industribedrifter er i stand til å snu om virksomheten til en sirkulærøkonomi. I tillegg kan en slik transformasjon skape mer enn to millioner jobber innen 2030, ifølge EU Kommisjonen.

For Svalbardsamfunnet vil omstilling til sirkulærøkonomi kunne gi bl.a. vesentlig redusert transportbehov av varer og dermed reduserte kostnader. Stor grad av selvforsyning av en del varer. Nye kunnskapsbaserte arbeidsplasser gjennom utvikling av sirkulærøkonomisk metodikk. Ennå høyere grad av gjenbruk av alt fra materialer til klær og sko. Gjennom fase en, som nevnt lenger ned i dokumentet, vil mulighetsrommet og gevinstene for samfunnet vårt bli klarlagt skikkelig.

Hvordan få til en omstilling til sirkulærøkonomi?

For å få til en sirkulærøkonomi er det stort behov for innovasjon. Veldig mange av produktene som finnes på markedet i dag, er designet for å bli avfall. I en sirkulærøkonomi må produkter være lettere å ta fra hverandre, reparere og bytte ut delene på. Det handler bl.a. om å lage nye forretningsmodeller som kan legge til rette for at råmaterialer blir brukt igjen. På denne måten vil avfallet også bli sterkt redusert.

Det er 7 nøkkelprinsipper i sirkulærøkonomien (ifølge Ellen MacArthur Foundation). Disse er:

- Prioriter fornybare ressurser
- Design for sirkularitet
- Ivareta og forleng levetiden på det som allerede er produsert
- Innovér forretningsmodellene
- Ta i bruk digital teknologi
- Bruk avfall som ressurs
- Samarbeid for å skape felles verdier

Hvordan bør vi gjøre det?

En metodisk tilnærming er nødvendig for å sikre at vi gjennomfører de riktige tiltakene. De tiltakene som gir best og størst effekt for vårt samfunn. Det vil derfor være riktig å gjennomføre prosjektet i første omgang i tre hovedfaser:

1 Mobilisering og analyse

Produktet fra denne fasen er ett dokument som peker på hvilke områder vi bør se på og hvilke aktiviteter som kan gjennomføres for å utvikle ett sirkulærøkonomisk samfunn i Longyearbyen. Det vil også se på hvilke aktører som bør involveres i de forskjellige områdene og aktivitetene

2 Implementering og kompetanseheving

I denne fasen implementerer vi en del av de aktivitetene som er fra fase 1. I tillegg bygges det kompetanse gjennom arbeidet med aktivitetene som senere kan brukes i nye aktiviteter eller eksporteres.

3. Skalering og oppsamling

I denne fasen evalueres aktivitetene som er gjennomført i fase 2, det igangsettes nye aktiviteter og kompetanse som er bygget brukes enten lokalt og/eller eksporteres.

Hva er gjort og gjøres i Longyearbyen?

Gjennom workshopen som ble arrangert i November 2019 med bred deltagelse kom det frem en mengde aktiviteter som er i gang. Det er planlagt ny miljøstasjon som vil gi en vesentlig bedre

mulighet for sortering og gjenbruk. Det gjøres forsøk på gjenbruk og høy grad av sortering i forbindelse med sanering i Lia. I Svea er fokus på gjenbruk stort. Polar permacultur er i god gang med videreutvikling for stor produksjon av grønnsaker. Vi har bruktikken. Det ses på fremtidig bruk av dagens miljøstasjon, LPO har prosjektet «rett form, rett sted». Arkitektøgskolen i Oslo har bygd badstu utelukkende av gjenbruk fra Lia og Svea. Hurtigruta tester elektriske snøscootere. Kjøp og salg på facebook er svært velfungerende gjenbruksmarked. Flere eksempler kan nevnes og noe av kartleggingsfasen bør nettopp få oversikt over alle tiltak som faktisk gjøres i tillegg til å peke på fremtidige muligheter.

Vurdering:

Å utvikle samfunnet i sirkulærøkonomisk retning med mål om å bli CO₂ – nøytrale og avfallsfrie er satt stort fokus på i store deler av verden. EU kommer i disse dager ut med handlingsplan og i Norge er stortingsmelding nr 45 (2016 – 2017) avfall som ressurs – avfallspolitikk og sirkulærøkonomi ett viktig dokument for Norge.

Det er all grunn til å tro at utviklingen vil gå fort når de store organisasjonene som FN og EU fokuserer på dette som noe av det viktigste for å reversere den negative utviklingen på kloden.

Longyearbyen kan ha en viktig rolle i dette arbeidet ved å være en testinasjon. Ett sted for utvikling av kunnskap og kompetanse på området som kan brukes andre steder i verden. I tillegg til at vi selv utvikler oss i en klimanøytral retning.

Hvorfor Sirkulærøkonomi i Longyearbyen?

- Svalbardsamfunnet er ett samfunn med høyt CO₂ – forbruk pr innbygger. Samtidig er vi ett samfunn som merker klimaendringene godt. Både ras, nedbørmengde og redusert permafrost er forhold som påvirkes sterkt.
- Svalbard er ett øysamfunn langt fra fastlandet. Det er relativt enkelt å kontrollere mengden varer som kommer til øya og mengden avfall som transporteres ut. Det er også enkelt å få oversikt over personer til og fra. Dette gir oss muligheten for å måle effekt av tiltak som gjennomføres.
- Vi kan ikke redde verden med de tiltakene vi gjør men vårt samfunn er veldig godt tilrettelagt for utprøving (testinasjon) av sirkulære prosesser, selvforsyning av en del matvarer, gjenbruk av materialer etc.
- Å utvikle samfunnet vårt i en sirkulærøkonomisk retning vil også kunne gi befolkningen og næringslivet en identitet for fremtiden
- Det vil også kunne utvikles kunnskapsarbeidsplasser gjennom de «agentene» som utvikles gjennom testinasjonene.

Andre vedlegg (ikke vedlagt):